

Viborg landstings skøde- og pantebøger. Registre 1651, 1653-1657. udg. af Landbohistorisk selskab ved *C. Rise Hansen* og *Poul Rasmussen*. Landstingenes skøde- og pantebøger III:2. Kbh., Landbohistorisk selskab 1981. xi + 229 s. 160 kr. (særpris 125 kr.).

Med dette bind afslutter (indtil videre?) »Landbohistorisk selskab« sin store udgave af Viborg landstings skøde- og panteprotokoller før enevælden. Værket har tidligere været udførligt præsenteret i tidsskriftet (bd. 75, s. 141-51), men der kan dog være grund til her at nævne, at dette sidste bind omfatter arkivar Poul Rasmussens udgave af pantebogen for krongods 1651 (som på grund af en fejlplacering i arkivet ikke kom med på sin rette plads) og arkivar C. Rise Hansens omfattende og solide person- og stednavneregistre, som vil være en uvurderlig hjælp for enhver, som arbejder med skøde- og pantebogsmaterialet.

E. Ladewig Petersen

Kekke Stadin: Småstäder, småborgare och stora samhällsförändringar. Borgarnas sociala struktur i Arboga, Enköping och Västervik under perioden efter 1680. (Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Historica Upsaliensia, 105), Uppsala 1979. 183 s.

Med sin bog om indbyggerne og erhvervslivet i de tre svenske småbyer Arboga, Enköping og Västervik i årene 1680-1715 har Kekke Stadin sat sig som mål at give et bidrag til belysning af den svenske samfundsudvikling i et tidsrum, hvor der på grund af krigen og kongens politik efter enevældens indførelse foregik en betydelig økonomisk og social udvikling, ligesom i det øvrige Europa med den såkaldte Det 17. århundredes krise. De sociale forandringer i Sverige er tidligere undersøgt, når det gælder de højere samfundslag især i landdistrikterne, mens bybefolkningen har været forsømt, til trods for en almindelig anerkendelse af byernes betydning som centre for handelen og den økonomiske aktivitet, og end deres befolkning udgjorde mindre end 10% af landets samlede befolkning.

Hvorledes især de mindre byer og deres borgere har fungeret i udviklingen, er lidet kendt, og Kekke Stadin har derfor valgt borgerne i de to små inlandsbyer Arboga og Enköping og i stapelstaden Västervik som undersøgelsesobjekter. De tre byers folketal lå mellem ca. 950 (Enköping 1715) og 1.600 (Arboga), og valget er sket til dels ud fra en noget overfladisk anvendelse af Walter Christallers centralortsteori, som forfatteren kender gennem Sven-Erik Åströms bidrag til Urbaniseringsprocessen i Norden, 2, Oslo 1977, s. 134-64. Ved analyser af erhvervs- og socialstrukturen i disse byer omkring de to tidspunkter 1680 og 1715 vil Kekke Stadin dels vise, hvilken betydning borgerne havde for de kapitalistiske produktionsformers udvikling i Sverige, dels belyse konsekvenserne af udviklingen for de mindre byer og deres borgere.

Det grundlæggende kildemateriale for Kekke Stadin's analyse af byernes erhvervsstruktur, der kombineret med en undersøgelse af de materielle ressourcers fordeling blandt borgerne skal belyse socialstrukturen, er skatte- og takseringslister fra de to tidspunkter. Listerne er bearbejdet på individniveau og fortjenstfuldt suppleret ved anvendelse af et meget omfattende materiale af rådstueprotokoller (med borgerskaber), kærnerregnskaber, kirkebøger osv., ikke mindst med henblik på suppleret af erhvervsoplysningerne. Det lykkes her forfatteren at opstille tabeller over erhvervs- og beskæftigelsesstrukturen i de tre byer, og hun foretager analyser af forholdet mellem borgere (byens beboere) og borgerskabstagerne.

Ud fra sine tabeller og opgørelser af de forskellige befolkningsgruppers andele af de samlede skattetaksationer analyserer Kekke Stadin de økonomiske forskelle og fordelingen